

Spomini radioamaterja (1980–1988)

Jegrova vila na Racovniku je močno zaznamovala obdobje mojega odraščanja. Ko sem kot 13-leten fantič leta 1980 prvič prestopil prag prostorov v prvem nadstropju, se mi je odprl nov svet, ki sem ga prej z zanimanjem spremljal le ob pripovedovanju brata Andreja.

V teh klubskih prostorih smo preživeli čas odraščanja v družbi odličnih prijateljev.

Vonja Jegrove vile oziroma prostorov Radiokluba Železniki ne pozabiš nikoli. Še danes bi ta vonj zaznal, saj je bil sestavljen iz specifičnih vonjev radijske postaje, ogrevalne peči na elektriko, elektronskih delov, ki so bili razstavljeni po mizah, in obilice prahu.

Prvi obisk mi je ostal v spominu. Ko sem skoraj pritekel do vznožja stopnic v Jegrovem vrtu, sem jih premagal s par skoki. Na desni strani so se pokazala velika vrata, za katere si moral poiskati ključ že sredi razsvetljenega Racovnika, saj luči ob vhodu ni bilo. Vendar nas to ni nikoli motilo, še z večjim zanimanjem smo odpirali prva vrata, nato vrata na desni in že smo bili v središču našega veselja ... Ko razmišljam o teh stopnicah pred vilo, mi je prav zanimivo, da sem prišel v klub vedno zadihane. Razlog so bila mladostniška pričakovanja, saj en dan, preživeti v klubu, ni bil enak drugemu, zato smo v pričakovanju doživetij po stopnicah, ki so vodile do vhoda, skoraj vedno tekli.

Ko si odprl glavna klubska vrata, je bila na levi strani glavnega prostora sobica, v kateri so člani ansambla Svetloba vadili za svoje nastope, na desni strani pa je bila naša, radioamaterska soba, v kateri se je s prav posebno svetlobo bleščala radioamaterska kratkovalovna (KV) postaja Kenwood, TS 515. Za njo sem v tistem času velikokrat opazoval Marka Černivca, ki je mlajšim članom še posebej rad pri-

kazal, kako poteka radioamaterska zveza s pomočjo telefonije (govora). V sobi je vladala tišina, saj bi z glasnim govorjenjem motili radioamaterja pri njegovem delu. Tega nenapisanega pravila smo se še najbolj držali mladi tečajniki, ki smo z velikimi očmi opazovali starejše in izkušenejše radioamaterje. Na stenah so bili radioamaterski zemljevidi, za okvirom nepoznane slike pa je bila zataknjena stara fotografija Jegrove vile.

Glavni prostor je bil namenjen učilnici, v njem je potekala tudi proizvodnja vrtalnih strojkov, starejši člani so velikokrat posedali po mizah in z elektrotehničskimi izrazi dopolnjevali svoja kramljanja. V prostoru so bile stare, odslužene mize iz masivnega lesa, ki so služile najrazličnejšim namenom.

Jegrova vila je bila zapuščena. Ne spominjam se, kaj je še bilo v prvem nadstropju, spominjam pa se, da je bil v pritličju nekoč mladinski klub, katerega delovanje je bilo mogoče prepoznati po poslikanih stenah, razbitem inventarju, polomljenih oknih ... Mladinski klub ni imel ravno zgledne preteklosti, vsaj tako so menili naši starši. Zanimivo bi bilo obuditi spomine nanj, saj se je menda dogajalo v njem vse mogoče. Radioamaterji nikoli nismo zahajali v te razbite prostore, očitno nam je bil čas preveč dragocen, da bi ga trčili za raziskovanje kleti in pritličja.

Prvi opravljeni izpiti

Mlajši radioamaterji smo pričeli z delom po opravljenem tečaju in izpitu. Radioklub je pridobil ultrakratkovalovno (UKV) postajo, na streho pa smo montirali usmerjeno Yagi anteno z rotatorjem.

Franci Bogataj.
Foto: arhiv
Francija Bogataja

Nejo Bogataj.
Foto: arhiv
Francija Bogataja

Tomaž Gortnar.
Foto: arhiv
Francija Bogataja

Pogoji za vzpostavljanje zvez na UKV frekveni so bili na Racovniku zelo slabi. Zato smo velikokrat opremo prenesli na bližnji hrib, to pa je bilo povezano z velikimi napori in relativno slabimi rezultati. Najbolj navdušene radioamaterje je to še bolj pritegnilo, velika večina pa je pri tem odnehala in si poiskala drugo zabavo.

Tisti, ki smo ostali, smo hitro spoznali, da je pravo radioamatersko delo na KV področju. Zato smo v relativno kratkem času leta 1983 naredili izpit za "C-klaso" (III. razred), s katero smo dobili pravico dela na KV postaji s pomočjo telegrafije (Morsejeva abeceda) ali telefonije. Tako se nam je odprla možnost, da vzpostavljamo zveze s celim svetom.

Veliko neprespanih noči je bilo za nami, ko smo se glavni rivali tretje generacije, Tomaž Gortnar, Nejo Bogataj in jaz, borili za vsako narejeno DX-zvezo. Gre za dolge zveze izven Evrope, preko Atlantika, Pacifika (ZDA, Japonska, Avstralija ...). Najbolj zanimivo je bilo pregledovati dnevnik, v katerega smo vpisovali narejene zveze, s posebnim pričakovanjem pa smo čakali QSL-kartice kot potrditev, da je bila zveza resnično vzpostavljena.

Selitev v nove prostore

Novica, da bomo morali zapustiti Jegličovo vilo, nas je leta 1982 zelo presenetila. Kljub temu, da smo to po tihem pričakovali, smo upali, da se to ne bo zgodilo tako kmalu. Dobili smo nove prostore v hiši poleg racovniškega mostu, tam, kjer je bila včasih pošta (danes je zgradba podrta). Opremo smo preselili z velikim razočaranjem, saj smo vedeli, da smo v Jegličevi vili na Racovniku (danes je na tem mestu nova zgradba nasproti Zdravstvenega doma) imeli zelo slabe pogoje za radioamatersko delo, a vendar boljše kot na lokaciji nasproti cerkve, kjer se je dolina popolnoma zaprla. Vzpostavljanje zvez na KV področju, ko se valovi odbijajo od ionosfere, je še nekako šlo, delo na UKV področju pa je bilo popolnoma nesmiselno zaradi konfiguracije terena (zaprte doline).

Drugi problem, o katerem smo razmišljali, je bila montaža anten. S soglasjem tedanjega župnika Maksa Ocepka nam je uspelo en krak KV antene pritrditi na zvonik cerkve, drugi krak pa na stavbo, v kateri smo imeli prostore.

Pogoji za delo so bili zelo slabi, vendar smo z voljo in potrpljenjem, predvsem pa z neprespanimi nočmi naredili tudi daljše zveze. Z veliko zavistjo smo opazovali in prisluhnili zgodbam drugih radioamaterjev, ki so imeli boljše pogoje in so lahko delali resnično dolge zveze po celem svetu. Nekajkrat smo radijsko postajo prenesli na Češnjico, v Zabrdno, na Ratitovec ali na kakšen višje ležeči hrib in se z boljšimi pogoji pomerili z ostalim svetom.

Ker je vsaka generacija morala poskrbeti tudi za svoje naslednike, smo tudi mi, tretja generacija, organizirali radioamaterske tečaje, in tako pridobili kar nekaj novih članov.

Po opravljenem izpitu za "B-klaso" (II. razred) smo pridobili možnost, da si kupimo svoje radijske postaje in lahko pričnemo delati od doma pod svojim pozivnim znakom. Sam sem to izkoristil med študijem, ko sem na streho domače hiše v Logu postavil ogromno Quad anteno za tri radioamaterske frekvence. Ker pa je antena med radioamaterskim delom motila sosedove televizijske sprejemnike, sem vedno moral čakati, da so se luči v njihovih dnevnikih sobah ugasnile, da sem lahko pričel z vzpostavljanjem zvez. Velikokrat so bile to zgodnje jutranje ure.

Poti prijatelj, ki so v obdobju tretje generacije vzdrževali Radioklub Železniki, so se počasi razšle, saj so v življenju posameznika prišle druge prioritete. Študij, nato služba in družina so bili razlogi, da se je radioamatersko delo počasi oddaljevalo od mene.

Ko premišlujem nazaj, skoraj 32 let bo od tega, odkar sem prvič prestopil prag radiokluba, ugotavljam, da sem preživel mladostniška leta na najboljši možen način. Nikoli mi ni bilo žal časa in energije, ki sem jo porabil za delovanje kluba, saj mi je ta omogočil izjemne, neprecenljive trenutke, prežete z izkušnjami. In takšnih, kot sem bil sam, nas je bilo

Na streho domače hiše smo montirali anteno, vendar je povzročala preveč motenj sosedom. Foto: arhiv Francija Bogataja

še kar nekaj. Zato trdim, da je radioamaterska dejavnost v Železnikih povezala ogromno ljudi, nam omogočila kakovostno izrabo prostega časa, nas naučila vztrajnosti in ne nazadnje tudi pustila ogromno lepih zgodb, ki jih lahko pripovedujemo svojim otrokom. Žal mi je samo tega, da klubska dejavnost zamira in mladi ne bodo imeli več možnosti in priložnosti, da doživijo nekaj tako edinstvenega, kot smo doživljali mi.

Zgodba o akumulatorju

S Tomažem Gortnarjam, ki smo ga vedno klicali Kum, sva preživela veliko let skupnega odraščanja. Poleg popoldnevov, ki smo jih namenili vovskovanju z Logarčki na Kresu, tekmovanju s frizbijem, igranju namiznega tenisa v njegovem bloku, plavanju, sva se odločila, da obiščeva radioklub na Racovniku, ki je tedaj zbiral mlade osnovnošolce. Ko sva leta 1981 naredila "E-klaso" in s tem dobila dovoljenje za delo na UKV postaji, sva pričela z navdušenjem vsako popoldne čepeti v klubu za radijsko postajo. S starejšimi radioamaterji smo pričeli razmišljati o novih antenah, s katerimi bi lahko vzpostavljali zveze tudi iz Železnikov, vendar smo vedno znova ugotovili, da bo to težje, kot smo pričakovali. Zato smo naredili prenosne UKV

antene in z njimi pričeli osvajati bližnje vrhove.

Nekega vročega poletnega dne leta 1982 sva se s Kumom odločila, da odneseva UKV opremo na Ratitovec, da narediva tudi kakšno težko pričakovano zvezo preko slovenskih meja. Dva dni prej sva nekje dobila star akumulator, ga dala napolniti, pripravila sva anteni z aluminijasto cevjo, vrvi, kline, rezervne baterije in radioamatersko postajo.

Najina avantura se je pričela naslednji dan ob 3.30 zjutraj. Ko sva se dobila pred blokom, sva si oprtala težka nahrbtnika, iz katerih so štrleli elementi antene. Vzela sva tudi nekaj hrane in sokov, nekdo je nesel avtomobilski akumulator, drugi pa radijsko postajo in ostalo opremo. V rokah sva nosila še antenski drog in dva osnovna antenska elementa. Po petih urah sva prispela na Ratitovec, ki se je že kopal v izobilju jutranjega sonca.

Jutranji zajtrk sva pojedla zelo hitro, saj je štela vsaka minuta. Mudilo se nama je sestaviti antenski sistem ter radijsko postajo, da se končno naužijeva radioamaterskega dela z zvezami preko slovenskih meja. Glavni steber antenskega sistema sva učvrstila z vrvmi, saj je veter postajal vse močnejši. Okoli naju so se pričele poditi rahle meglice, potem pa je kar naenkrat postala megla tako gosta, da planinske kočice na svoji desni strani nisva več videla, čeprav sva bila oddaljena od nje slabih deset metrov. Vse to nama ni pokvarilo načrta, da pričneva z radioamaterskim delom.

Razočaranje je sledilo, ko sva priklopila radijsko postajo na akumulator. Postaja se je samo prižgala in takoj ugasnila. Nič nama ni bilo jasno, vendar sva oba slutila, kaj bi lahko bilo. S prestavljanjem akumulatorja, žic in postaje sva samo odlagala krepko razočaranje, ki je sledilo.

"Akumulator je prazen!" jezno zakriči Kum.

Sam verjetno nisem ostal brez razočaranega izraza in temu primerne izjave.

Vendar ni bilo časa za razburjanje, hitro sva radijsko postajo priključila na baterije. Slišala sva nekaj italijanskih radioamaterjev, enega avstrijskega in si od zadovoljstva že podajala mikrofon. Veselje ni trajalo dolgo, že po prvi zvezi se je radijska po-

staja ugasnila. Očitno je bilo, da so bile tudi baterije prazne.

Razočarana sva počasi pospravila opremo. S težavo sva našla pot do Razorja in utrujena po večurni hoji prispela do doma, polno otovorjena, z bolečima hrbtoma. Preden pa sva se poslovila, sva na hitro analizirala radioamaterski podvig in že načrtovala naslednjo odpravo. Razočaranje nama ni vzelo volje in v letih, ki so sledila, sva obredla precej vrhov v okolici Železnikov, kjer so naju včasih z začudenjem opazovali mimoidoči. Če sva kdaj vzela s seboj akumulator, sva ga seveda prej v klubu preverila. Vendar nikoli nisva zanesljivo vedela, ali bo akumulator zdržal ali ne. Žal denarja za nov avtomobilski akumulator takrat ni bilo.

Zgodba bi bila lahko čisto navadna zgodba, če ne bi vsebovala tistega, kar smo imeli radioamaterji v Železnikih – izjemno voljo. In s to jekleno voljo sta dva osnovnošolska mladeniča oprtala težke nahrbtnike in polno obtežena prehodila pot od Češnjice do Ratičovca in nazaj. In s pomočjo volje smo radioamaterji iz Železnikov kljub temu, da smo delali v nemogočih razmerah, dosegali odlične in zavidljive rezultate.

Zgodba o osamosvojitvi

Leta 1991 se je Slovenija osamosvojila. To je bil čas hude preizkušnje, saj nismo vedeli, kaj nas čaka. In takšna negotovost je najhujša. Pripelje te do tega, da pripraviš svojo vojaško opremo, pomiješ posodo za hrano, namažeš čevlje – in čakaš. Da pograbiš opremo in se odzoveš pozivu.

Sredi najhujše negotovosti smo bili radioamaterji poklicani na sedež Krajevne skupnosti na Trnje. V spodnjih prostorih je takrat imel prostore Radio-klub Železniki, dva nadstropja višje pa je bila locirana radijska postaja Civilne zaščite. Zelo na hitro nam je bilo razloženo, da bomo dežurali pri radijski

postaji in dobili točna navodila, kako ravnati v primeru poziva oz. alarma. Pričakoval se je napad vojakov JLA na Slovenijo.

Spominjam se, da sem celo noč presedel ob radijski postaji. Sicer sem bil tega že navajen, vendar je bilo tokrat bistveno drugače. Zavedal sem se, da bom v primeru napada eden izmed prvih v Železnikih, ki bodo za to izvedeli.

Vsaka minuta se je vlekla neskončno dolgo. V sobi sem ugasnil luč, se usedel na stol in nemo opazoval radijsko postajo. Vsako hreščanje iz zvočnika mi je povzročilo stisk v želodcu, z mislimi pa sem bil pripravljen že na dogodke, ki bi lahko sledili. V takem trenutku ne misliš nase, zato so mi misli begale k hčerki, ki je bila takrat stara eno leto. V takšnem stanju ti možgani ne dovolijo spanja. Nekajkrat se je oglasil operater, ki je preverjal zvezo med postajami. Vsakokrat, ko sem zaslišal stisk mikrofona, sem s strahom pričakoval, kaj se bo zgodilo. Vendar so bile k sreči besede namenjene le kontroli med dežurnimi operaterji.

Jutro je prineslo rahlo olajšanje in nov dan. Izmenjali smo si dežurstvo in se odpravili v službo.

K sreči do alarma ni prišlo. Še dolgo po teh dežurstvih me je močno stisnilo v želodcu vsakokrat, ko sem se usedel za radijsko postajo, jo prižgal in zaslišal škrtanje v zvočniku.

To je bila samo ena izmed zgodb, v kateri smo sodelovali radioamaterji. Bili smo pomemben most, ki je skrbel za povezavo, ko so telefoni in vojaške radijske postaje zatajile. Zato so radioamaterji imeli svoje posebno mesto v sistemu civilne zaščite in prepričan sem, da so radioamaterji potrebni še danes, saj v primeru elementarnih nesreč odpovedo telefonske linije, zruši se sistem z mobilnimi telefoni, vojaške postaje pa velikokrat v takšnih kritičnih trenutkih ne delujejo.

Franci Bogataj